

محرم در سیرجان (دارالحسین)

شهر سیرجان (که گاهی به اشتباه سیرحان تلفظ می‌شود یکی از شهرهای تاریخی و مهم استان کرمان است که پیشینه‌ای بسیار کهن دارد و در طول تاریخ، نقش مهمی در مسیرهای تجاری و فرهنگی ایران ایفا کرده است.

به گزارش خبرنگاران گروه جامعه گزارش خبر ، نام اصلی شهر سیرجان در دوران باستان، سیرگان یا سیرکان بوده که به معنای «سیرآب از قنات» است. دلیل این نام‌گذاری، وجود قنات‌های فراوان در منطقه بوده است.

در دوران استیلای اعراب، نام آن به سیرجان تغییر یافت.

برخی منابع، قدمت سیرجان را به دوران هخامنشیان و حتی پیش از آن نسبت می‌دهند. مورخانی چون کتزیاس و سیسرون از آن به عنوان شهری آباد با ده محله یاد کرده‌اند.

در دوران اشکانیان، سیرجان با نام سیرگان شناخته می‌شد و گفته می‌شود که خسرو بن بلاش از پادشاهان اشکانی، آن را توسعه داد.

نقش سیرجان در تاریخ ایران

اسکندر مقدونی در بازگشت از هند، از مسیر سیرجان عبور کرد و در آنجا جشن بزرگی برگزار نمود. در دوران صفاریان و آل بویه، توجه ویژه‌ای به آبادانی سیرجان شد و قنات‌های متعددی در آن حفر گردید.

در قرن چهارم هجری، مقدسی سیرجان را یکی از چهار ولایت مهم کرمان معرفی کرده است.

موقعیت و اهمیت امروزی

سیرجان امروزه یکی از قطب‌های صنعتی، معدنی و اقتصادی ایران است و دارای معادن بزرگی مانند گل‌گهر و چهارگنبد می‌باشد.

این شهر همچنین یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان پسته در کشور است و زیرساخت‌های ورزشی و صنعتی گسترده‌ای دارد.

آیین‌های سنتی و مذهبی، عشق و ارادت خود را به امام حسین (ع) و یاران وفادارش ابراز می‌کنند. یکی از برجسته‌ترین آیین‌های محرم در سیرجان، چاوشی‌خوانی است که قدمتی بیش از یک قرن دارد.

آیین‌های ویژه محرم در سیرجان

چاوشی‌خوانی: چند روز پیش از آغاز محرم، پیروغلامان حسینی با پرچم‌های عزا در دست، در بازارها و معابر شهر حرکت می‌کنند و اشعاری مانند «بر مشام می‌رسد پیوسته بوی کربلا...» را می‌خوانند تا مردم را برای ورود به ماه عزا آماده کنند.

اجتماع هیئت‌ها: بیش از ۳۰۰ هیئت مذهبی در سیرجان فعال هستند که در تکیه‌ها، حسینیه‌ها و خیابان‌ها مراسم سینه‌زنی، زنجیرزنی و روضه‌خوانی برگزار می‌کنند.

خانه حاج رشید: یکی از مکان‌های تاریخی و مذهبی شهر است که محل عبور و تجمع هیئت‌ها در آیین چاوشی‌خوانی به شمار می‌رود.

برنامه‌های فرهنگی: در کنار عزاداری، نمایشگاه‌های فرهنگی، اجرای تعزیه، و برنامه‌های هنری نیز برگزار می‌شود تا نسل جوان با مفاهیم عاشورا بیشتر آشنا شود.

سیرجان به دلیل این شور حسینی، لقب دارالحسین (ع) را نیز به خود گرفته است.

اهالی دیار مهر و محبت، عشق و عطوفت و ولایتمداری و آزادی در آغازین روزهای حزن و اندوه محرم و در بسیاری موارد قبل از آغاز این ماه با سیاه پوش کردن در و دیوار خانه‌ها، برافراشتن پرچم‌های عزاداری بر سردر خانه‌ها، کوچه و پس کوچه و خیابان‌های شهر، یادآور می‌شوند اینجا عشق به آقایمان حسین (ع) در رگ‌های این اهالی جریان دارد و ضربان زندگی با ذکر "یا حسین" می‌تپد.

محرم در سیرجان دیار نجابت و کرامت، رنگ و بو و آیین و رسوم نسبتاً متفاوتی دارد، اهالی این خطه علاوه بر آیین‌های خاص ماه محرم رسومی چون جوش‌زنی، علم‌گردانی و ... را در ماه محرم اجرا می‌کنند که گذری بر آنها خالی از لطف نیست.

سیرجان که به دارالحسین معروف است هم مثل همه شهرهای ایران از دیرباز در برگزاری آیین‌های دینی و مذهبی، تصویر زیبایی از خود به دنیا نشان داده است.

تعزیه و شبیه خوانی

تعزیه و شبیه خوانی یکی از آیین‌های ماه محرم در سیرجان است که مردم نیز به آن تمایل زیادی نشان می‌دهند.

مجالس تعزیه معمولاً شب‌ها و در حسینیه‌ها و تکایا و ظهر تاسوعا و عاشورا در مکان‌های باز برگزار می‌شود که همراه با سینه زنی و نوحه خوانی است و بعد از آن عزاداران بر سفره اطعام حسینی اطعام می‌شوند.

برگزاری شبیه خوانی یا شبیه گردانی نیز از جمله مراسم خاص ماه محرم است که از این طریق صحنه‌های مهم وقایع روز عاشورا توسط بازیگران اجرا می‌شود.

اکنون آیین تعزیه با حدود ۲۰۰ سال سابقه در تکایا، حسینیه‌ها، میادین، چهارراه‌ها، کاروانسراها، منازل افراد و حتی به تازگی در پارک‌ها و بوستان‌ها اجرا می‌شود.

جوش‌زنی آیینی در محرم

آیین سنتی جوش زنی یکی از آیین‌های عزاداری در سوگ امام حسین (ع) و در محرم و صفر است که نشأت گرفته از قرن‌ها ارادت مردم به حضرت اباعبدالله الحسین (ع) است و قدمت طولانی دارد.

جوش‌زنی همان غم، غصه و جوش و شور عزای امام حسین (ع) است که این سبک را به نام جوش‌زنی معروف کرده و عزاداری آن با شیوه و فن خاصی توسط دلسوزان به اهل بیت (ع) اجرا می‌شود.

قبل از آغاز مراسم جوش زنی چاوش‌خوانی و پامنبری توسط مداحان و ذاکران اهل بیت (ع) اجرا می‌شود که جزو مجموعه جوش‌زنی به حساب می‌آید و فضا را برای انجام این آیین کهن فراهم می‌آورد.

برای جوش‌زنی عده‌ای از عزاداران دایره وار دور هم حلقه می‌زنند، سران و بزرگ‌ترها اول صف قرار می‌گیرند و بقیه افراد در صف‌های بعدی و هر کدام به کمر خود شال می‌بندند و نفر عقب دستش به شال نفر جلو و چسبیده به همدیگر حرکت می‌کنند. شروع این مراسم در اولین حلقه و با تکرار نوای «حسین، حسین» توسط چند نفر آغاز و کم‌کم به حلقه اضافه می‌شوند.

سینه زنان یک دستشان روی سینه و همزمان پای خود را روی زمین می‌کوبند و دست‌شان را روی سینه می‌زنند و همزمان ذکر و نوحه‌هایی با سبک حماسی خاصی با هم می‌خوانند یا یک نفر خواننده مابقی تکرار می‌کنند.

علم گردانی

در مراسم علم گردانی روحانیان محلی علم‌هایی که از چوب و پارچه ساخته شده است را به در خانه‌های مردم می‌برند و نذورات مردم را برای برگزاری مراسم عزاداری جمع می‌کنند.

علم گردانی در روز هفتم محرم انجام می‌شود و حرکت دسته‌های عزاداری از این روز اوج می‌گیرد.

پخش نذورات در ماه محرم

پخش نذورات مختلف توسط عاشقان حسین در هر منطقه از سیرجان با رسوم و شیوه‌های متفاوت و کهنی در سوگ شهدای دشت کربلا انجام می‌شود، کاری که معتقدند خیر و برکت را به زندگیشان روانه می‌سازد و حب حسین را بیش از پیش در رگ‌های کودکانشان جاری می‌کند.

آبگوشت امام حسینی غذای معروف دارالحسین در عزاداری

در ایام مبارک ماه محرم بویژه روز تاسوعا و عاشورا تقریباً در تمامی تکیه‌ها، مساجد و حسینیه‌های سیرجان گوسفند ذبح می‌کنند و از آن برای پذیرایی

از عزاداران حسینی آبگوشتی بی‌نظیر و خوش طعم می‌پزند.

در این آبگوشت علاوه بر گوشت، نخود و سیب‌زمینی از برکه زردآلو و به و سبزیجات معطر نیز استفاده می‌شود.

آش بلغور

از دیگر سنت‌های مردم سیرجان که قدمت طولانی دارد، طبخ "عاشوری" یا "آش بلغور" است. خانواده‌هایی که یک سال از درگذشت عزیزشان نگذشته باشد در دهه اول محرم به‌ویژه تاسوعا و عاشورا این آش را پیش از طلوع آفتاب می‌پزند و بین مردم محله تقسیم می‌کنند.

بسیاری از این آیین و مراسم با کیفیت گذشته و اندکی به شکل امروزی تر در مناطق مختلف همچنان برگزار می‌شود و اهالی این دیار با برگزاری آیین‌های مختلف عشق و ارادت خود را به اهل بیت و معصومین (ع) نشان می‌دهند.